

Łukasiewicz
ORGMASZ

Centrum
Oceny
Technologii

CELE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

SDGs w Łukasiewiczu

Technologia nie rozwiąże za nas wszystkich problemów. Zrównoważone włókiennictwo zaczyna się od społeczeństwa

08.04.2022

Na pustyni Atakama w Chile jest wysypisko, gdzie trafiają wyłącznie odpady włókiennicze. To przykra konsekwencja nadprodukcji w branży modowej. Chilijskie społeczeństwo nie jest jedynym, które mierzy się z problemami generowanymi przez fast fashion, śmieciową modę. Czy przejście od fast fashion do slow fashion pozwoli ograniczyć negatywny wpływ branży modowej na środowisko i społeczeństwo? „Sama technologia nie wystarczy. Potrzebujemy działań ze strony społeczeństwa i przemysłu” – mówi dr inż. Edyta Sulak z Sieci Badawczej Łukasiewicz – Instytutu Włókiennictwa (od 1 kwietnia 2022 r. Sieć Badawcza Łukasiewicz – Łódzki Instytut Technologiczny).

Joanna Grudowska, Łukasiewicz – COT: Zaczniemy zdecydowanie. Co to znaczy zrównoważone włókiennictwo?

dr inż. Edyta Sulak, Łukasiewicz – Instytut Włókiennictwa: Bardzo istotnym elementem zrównoważonego włókiennictwa jest zrównoważona konsumpcja. Rozwój technologiczny to coraz większe możliwości w zakresie recyklingu materiałów. Ale na początku jest konsument i jego codzienne decyzje. Jeśli wyrzuci on odzież do pojemnika ze zmieszanyimi odpadami, to recykling będzie trudniejszy, droższy, bardziej zasobochłonny.

W ramach zrównoważonego włókiennictwa należy działać wielotorowo. Z jednej strony dbać o zrównoważoną konsumpcję poprzez budowanie świadomości konsumentów. Z drugiej dążyć do zrównoważonej produkcji, cały czas poszukując rozwiązań bardziej przyjaznych dla środowiska. Dodatkowo należy stworzyć im sprzyjające ramy prawne.

Strona 1 z 10

Jak technologia może wspierać zrównoważone włókiennictwo?

Ekoprojektowanie zyskuje na znaczeniu. W trakcie opracowywania nowych materiałów, uwzględniając przede wszystkim ich funkcjonalność, staramy się jednocześnie zminimalizować ich negatywny wpływ na środowisko. Mniejsze zużycie wody i energii, odejście od szkodliwych środków chemicznych, odpowiednie zagospodarowanie odpadów – to wszystko należy uwzględnić już na etapie projektowania. Ważne jest całościowe spojrzenie na produkt: od pozyskania surowców, poprzez etap produkcji materiałów, użytkowania i wycofania z użytku. Na każdym z etapów należy myśleć o tym, jak zmniejszyć zużycie zasobów, ilość powstałych odpadów, negatywny wpływ produktu na środowisko. Np. skąd pochodzi bawełna i jak była uprawiana?

Przemysł włókienniczy obejmuje długi, złożony i powiązany z innymi sektorami łańcuch wartości. Zużywa dużo wody i energii, ale również gama produktów jest szeroka i zróżnicowana. Jakie wyzwania stoją przed zrównoważonym włókiennictwem?

Mimo rozwoju technologii mamy spory problem z przetwarzaniem odpadów. Wynika to między innymi z dużej gamy produktów włókienniczych: ich przeznaczenie i właściwości często diametralnie się różnią, podobnie jak materiały, z których są produkowane.

Zrównoważone rozwiązania muszą też być opłacalne ekonomicznie. Przykład? Opracowaliśmy technologię zagospodarowania odpadów. Możemy produkować sznury np. do ochrony skarp bez pozyskiwania surowców ze środowiska. W ten sposób powstaje obieg zamknięty. Przedsiębiorcy nie wystarczy jednak – co oczywiste – świadomość, że kupuje zrównoważoną środowiskowo technologię. Technologia musi się opłacać.

Kolejna rzecz: legislacja nie nadąża za innowacjami. Najpierw powstają rozwiązania, a dopiero po nich regulacje. To może stwarzać problemy dla przedsiębiorców już działających w danym sektorze. Stąd tak ważna jest współpraca nauki, biznesu, władz samorządowych, krajowych i europejskich, społeczeństwa.

Często się mówi, że nasze codzienne wybory mają znaczenie, a zmiana to suma konsumenckich wyborów. Zastanawiam się jednak, czy nie jest to pustosłowie.

W zrównoważonym włókiennictwie, tak jak w puzzlach – ważny jest każdy element. Ważny jest też konsument. Ostatecznie to konsument wybiera produkt – czy zdecyduje się na tańszy, ale gorszej jakości, czy droższy, ale jakościowo lepszy. W tym drugim przypadku odpad będzie łatwiej zagospodarować. Bez zaangażowania konsumentów nie ma zrównoważonego przemysłu włókienniczego ani zrównoważonej konsumpcji.

Co robić: maksymalnie wykorzystywać produkt i na koniec oddać go do recyklingu? A może zrecyklingować przed całkowitym zużyciem? Zastanawiam się, jak szczytne idee wdrożyć w codzienność.

Ubrania spróbowałabym oddać czy sprzedać innej osobie. Zresztą, ponowne wykorzystanie odzieży (*reuse*) zyskuje na popularności. W miastach i miasteczkach przybywa klientów second handów. Odbywają się pokazy mody z drugiej ręki. Projektanci wykorzystują odpady ze szwalni i zużyte materiały, tworząc unikalną odzież.

W dalszej kolejności powinniśmy postawić na recykling. Najczęściej bazuje on na metodach mechanicznych: mieleniu, rozdrabnianiu i łączeniu w nowy materiał. Coraz częściej w recyklingu materiałów włókienniczych wykorzystuje się procesy chemiczne, fizyczne i termiczne, w których np. powraca się do związków/form wyjściowych. Produkty, których nie można zagospodarować, spala się odzyskując energię.

Jakie problemy pojawiają się podczas recyklingu materiałów włókienniczych?

Różne funkcje materiału włókienniczego uzyskuje się poprzez specjalne dodatki i modyfikacje, co często utrudnia przetwarzanie odpadów włókienniczych. Do problemu należy więc podejść wielotorowo, zaczynając od projektowania. Wszystko ma tu znaczenie

Recykling jest łatwiejszy, jeśli produkt składa się z jednego rodzaju materiału, ale często bywa inaczej. Np. we Włoszech opracowano kamizelkę, w której każdy element – zamek, szwy, wypełnienie – jest wykonany z poliamidu. Elementy można łączyć w sposób, który pozwoli łatwo je zdemontować, a następnie odpowiednio zagospodarować albo zrecyklingować. Jest to przykład projektowania z myślą o recyklingu.

Jakie inne ciekawe projekty realizuje się w duchu zrównoważonego rozwoju?

Opracowano przędzę poliamidową ze starych sieci rybackich. W zbieranie sieci zaangażowały się organizacje non-profit i fundacje. W procesie wykorzystuje się również inne rodzaje odpadów: zużyte dywany, wykładziny. Ważna jest tutaj współpraca wielu podmiotów. Producent przędzy opracowuje technologię, dzięki której z sieci rybackiej czy skrawków dywanów wytwarza się przędzę. Odbiera ją producent dywanów, który wytwarza z niej nowy produkt i wprowadza go na rynek.

Czy za nowymi sposobami zagospodarowywania odpadów włókienniczych idą nowe modele biznesowe?

W nowych modelach biznesowych odchodzi się od posiadania na rzecz współdzielenia (*sharing economy*). Wymaga to jednak zmiany postaw i wartości społecznych.

Leasing jeansów. Klient wypożycza spodnie na określony czas, później decyduje, czy je zachowuje, czy oddaje. Firma wykorzystuje spodnie ponownie, przetwarza albo w ramach współpracy przekazuje innej firmie. W Polsce przybywa wypożyczalni ubrań, zwłaszcza strojów wieczorowych. Po co kupować za każdym razem nową suknię, kiedy można ją wypożyczyć?

To wszystko brzmi bardzo dobrze, ale czy społeczeństwo jest gotowe na tak rewolucyjne zmiany?

Możemy współdzielić (*sharing*) ubrania, ale ilu z nas jest gotowych do porzucenia własności? Estetyka produktów włókienniczych jest bardzo ważna, ale czy ważniejsza od dbałości o środowisko? Odpowiedzmy sobie sami, czy jesteśmy w stanie nosić ubranie, które powstało z przetworzonego odpadu. Odbarwianie jest procesem obciążającym środowisko. Czy jesteśmy gotowi na zakup ubrania w mniej wyrazistym kolorze? Czy chcemy nosić się na co dzień mniej kolorowo?

Potrafimy zrecyklingować zużyte pampersy. Recyklat można wykorzystać w budownictwie: do produkcji materiałów termoizolacyjnych, wygłuszających. Czy jesteśmy gotowi zaakceptować inne produkty składające się z „pampersowego” recyklatu? **Technologia to nie wszystko**. Zrównoważony rozwój to również ciężka praca nad zmianą postaw społecznych.

Czy ma sens wywieranie przez konsumentów presji na przedsiębiorców, by w produkcji uwzględniali również czynniki środowiskowe i społeczne?

To konsument weryfikuje modele biznesowe i produkty. Generalnie konsumenci zaczynają coraz większą uwagę zwracać na jakość, pochodzenie i sposób produkcji rzeczy, których używają. Powstaje wiele oddolnych ruchów i inicjatyw – np. w mediach społecznościowych – promujących zrównoważone rozwiązania. W social mediach co rusz można natknąć się na warsztaty z przetwarzania odpadów w nowe, piękne produkty. Z pewnością przedsiębiorcy obserwują oddolny trend zrównoważonego rozwoju i wyciągają wnioski.

Jak sprawdzić podczas zakupów, czy produkt jest zrównoważony?

Klient może nie wiedzieć, czy dany produkt jest zrównoważony – dlatego wprowadzono system certyfikacji. W Łukasiewicz – Instytucie Włókiennictwa prowadzimy procesy certyfikacji wyrobów włókienniczych, np. certyfikacji na znak Standard 100 by OEKO-TEX®. Wyroby włókiennicze posiadające ten

certyfikat można bez problemu znaleźć w sieciach handlowych. Dla konsumenta ten certyfikat jest potwierdzeniem, że produkt jest wolny od substancji szkodliwych w stężeniach mających negatywny wpływ na zdrowie człowieka, m.in. pestycydów, chlorofenoli, formaldehydu, alergizujących barwników czy zabronionych barwników azowych, metali ciężkich.

O zrównoważonych procesach produkcyjnych mówi nam np. system certyfikacji STeP by OEKO-TEX®. W tym procesie certyfikacji, aspekt społecznie akceptowalnych warunków pracy jest również istotny: bezpieczeństwo i higiena pracy, niewykorzystywanie niepełnoletnich osób do pracy przy produkcji wyrobów włókienniczych.

Przemysł włókienniczy pochłania olbrzymie ilości wody. Czy mamy pomysł na to, jak ograniczyć jej zużycie?

Poza odpowiedzialną konsumpcją i produkcją, ważna jest też czysta woda i warunki sanitarne. Jednego celu zrównoważonego rozwoju nie można realizować w oderwaniu od innych. Opracowując technologie zamykania obiegu wody, dbamy o oceany, morza i zasoby morskie. To są powiązane ze sobą systemy wodne.

W Łukasiewicz – Instytucie Włókiennictwa pracujemy nad oczyszczaniem ścieków, nie tylko generowanych w przemyśle włókienniczym. Opracowujemy również metody usuwania farmaceutyków ze ścieków, co jest obecnie sporym wyzwaniem. Pracujemy też nad technologiami, które nie wykorzystują wody, nie generują ścieków i odpadów. Opracowujemy również rozwiązania umożliwiające odzysk wody i jej kilkukrotne wykorzystanie w procesach przemysłowych.

Woda może być przyczyną konfliktów, szczególnie w tych miejscach na świecie, gdzie dostęp do niej jest utrudniony. Przekłada się to na gorsze warunki życia. Dostęp do czystej wody ma więc również wymiar społeczny i polityczny.

Ma Pani własną definicję zrównoważonego rozwoju?

Dla mnie jest to zrównoważone zarządzanie zasobami: ekoprojektowanie, zagospodarowanie odpadów, ale również zrównoważone procesy produkcyjne, nowe modele biznesowe, zrównoważony sposób konsumpcji. O zrównoważony rozwój staram się dbać tak w pracy, jak i w życiu prywatnym. To nie jest tak, że w pracy opracowuję nową metodę recyklingu, a w domu marnotrawię żywność.

Po co wkładać wysiłek w działania nakierowane na zrównoważony rozwój? Czy nie lepiej pójść na zakupy?

Jesteśmy tu tylko na chwilę. Planeta nie jest naszą własnością. My ją wypożyczamy, a potem przekazujemy następnym pokoleniom. Powinniśmy zadbać o to, żeby planeta była bezpiecznym miejscem: gdzie oddycha się czystym powietrzem, pije czystą wodę, żyje się dłużej i lepiej.

Nasz świat to system naczyń połączonych. Zrównoważony rozwój jednej branży przyczynia się do zrównoważonego rozwoju innych branż. Jeśli przemysł włókienniczy potrzebuje zrównoważonej bawełny, to rolnictwo dostaje impuls, by szukać sposobów efektywniejszego nawadniania plantacji bawełny czy ekologicznego zwiększania plonów.

Zapytam szerzej: co Łukasiewicz robi dla zrównoważonego rozwoju?

Łukasiewicz to zaplecze badawczo-rozwojowe oferujące przedsiębiorcom infrastrukturę, wiedzę, umiejętności i doświadczenie naukowców z różnych obszarów badawczych. To *one stop shop*, czyli integrator potrzeb. W Łukasiewicz – Instytucie Włókiennictwa, w opracowanie metody recyklingu włączamy przedstawicieli całego łańcucha wartości m.in. firmy recyklingowe, producenta przędzy czy producenta odzieży. Współpraca przede wszystkim. W Łukasiewiczu łączymy kompetencje i zapewniamy kompleksowe podejście do problemu. Tworzymy silny zespół, w którym nad rozwiązaniem problemu pracują najlepsi eksperci. Jesteśmy ukierunkowani na współpracę z

przedsiębiorcą. Prowadzimy badania aplikacyjne, ale uczymy się także, jak najlepiej odpowiadać na potrzeby przedsiębiorców. Chcemy mówić z biznesem tym samym językiem. Bez tej współpracy nie osiągniemy zrównoważonego rozwoju.

Jakie są mocne strony Łukasiewicza dla zrównoważonego rozwoju?

Naszą mocną stroną jest interdyscyplinarność. Opracowanie rozwiązania wymaga zaangażowania naukowców z różnym doświadczeniem i z różnych dziedzin. Odpad pochodzący z przemysłu włókienniczego może być cennym surowcem w innym sektorze, jego nowe zastosowanie bardzo łatwo możemy zidentyfikować w Łukasiewiczu.

Na przykład odpady z przemysłu rolno-spożywczego: wyłoki z produkcji soków można wykorzystać do produkcji wegańskiej skóry. Z odpadów powstałych przy uprawie owoców można wytworzyć innowacyjne materiały do produkcji stylowych toreb i plecaków. Bardzo ważne jest tu uwzględnienie lokalnego kontekstu. W Polsce nie zajmujemy się raczej odpadami po bananach, ale po jabłkach – jak najbardziej.

Jakie Cele Zrównoważonego Rozwoju realizuje dr inż. Edyta Sulak, innowatorka w sektorze włókienniczym?

Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi

- poprawa jakości wody poprzez redukcję zanieczyszczeń, ograniczenie stosowania szkodliwych substancji chemicznych i innych szkodliwych materiałów
- zmniejszenie ilości nieoczyszczonych ścieków oraz podniesienie poziomu recyklingu i bezpiecznego ponownego użytkowania materiałów
- podnoszenie efektywności wykorzystywania wody

Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

- zapewnianie dostępu do nowoczesnych technologii energetycznych.
- zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii w miksie energetycznym.
- badania nad technologią w obszarze energii odnawialnej

Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

- zwiększanie poziomu wydajności gospodarczej poprzez dywersyfikację, modernizację technologiczną i innowacje
- zwiększanie efektywności wykorzystania bogactw naturalnych w konsumpcji i produkcji oraz dążenie do zerwania z zależnością między wzrostem gospodarczym i degradacją środowiska

Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność

- promowanie inkluzywnej i zrównoważonej industrializacji
- włączanie przedsiębiorstw - w tym przemysłowych - w łańcuchy wartości
- podwyższanie jakości infrastruktury i wprowadzenie zrównoważonego rozwoju przemysłu przez zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów oraz stosowanie czystych i przyjaznych dla środowiska technologii i procesów produkcyjnych

Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

- zrównoważone zarządzanie i efektywne zużycie zasobów naturalnych
- stabilne i ekologiczne zarządzanie chemikaliami i odpadami podczas ich całego cyklu życia. Zmniejszanie poziomu tych substancji w powietrzu, wodzie i glebie, minimalizowanie ich negatywnego wpływu na zdrowie człowieka i środowisko
- obniżanie poziomu generowania odpadów poprzez prewencję, redukcję, recykling i ponowne użycie
- zachęcanie przedsiębiorstw do wdrażania praktyk w zakresie zrównoważonego rozwoju

SDGs w Łukasiewiczu

Bohaterka wywiadu:

Dr inż. Edyta Sulak
Łukasiewicz – Instytut Włókiennictwa

Główny Specjalista ds. Naukowo-Badawczych w Zakładzie Technologii Biomedycznych i Ochrony Środowiska w Sieci Badawczej Łukasiewicz – Instytut Włókiennictwa. Absolwentka Wydziału Chemicznego Politechniki Łódzkiej. Z Łukasiewicz-Instytutem Włókiennictwa W związana od ponad 10 lat, zaangażowana w przygotowanie i realizację projektów wspierających zrównoważony rozwój i transformację cyfrową przedsiębiorstw z branży włókienniczej. Przykładem jest projekt CE1136 ENTeR w ramach programu Interreg CENTRAL EUROPE, wspierający zakłady włókiennicze w zarządzaniu odpadami oraz efektywnym wykorzystaniu nieodnawialnych zasobów.

SDGs w Łukasiewiczu

Autorka serii SDGs w Łukasiewiczu:

Joanna Grudowska
Ambasadorka Zrównoważonego Rozwoju

Partner Strategiczny

Santander

United Nations Association Poland

Joanna Grudowska
Młodszy specjalista ds. analiz w Łukasiewicz –
Centrum Oceny Technologii
Ambasadorka Zrównoważonego Rozwoju

Absolwentka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Socjolożka, która bada i analizuje naukę, technologie i innowacje (STI) oraz zrównoważony rozwój. Szczególnie bliskie są jej obszary: narodowego systemu innowacji, wyzwań cywilizacyjno-rozwojowych i wartości w tworzeniu innowacji. Interesuje się społecznymi studiami nad nauką i technologią (STS). Jako Ambasadorka Zrównoważonego Rozwoju stara się zwiększać potencjał publicznego sektora B+R do realizowania Celów Zrównoważonego Rozwoju.

SDGs w Łukasiewiczu

Strona 10 z 10